
ETTER NEUMANN

Innhold

Forord	1
Elementer og legeringer	2
Sulfider og beslektede forbindelser	12
Halogenider	48
Oksyder og hydroksyder	52
Nitrater, karbonater, borater	90
Sulfater, molybdat, wolframater	104
Fosfater, arsenater, vanadater	115
Silikater og SiO ₂	127
Bibliografi	247
Liste over mineralnavn	275

Forord

«Norges mineraler» er ment å inneholde opplysninger om samtlige kjente, norske mineraler. Likeledes har det vært et mål å gi en bibliografi med referanser til samtlige publikasjoner om norske mineraler frem til 1980. Opplysninger av nyere, ja nyeste, dato er også forsøkt tatt med. Det vil imidlertid alltid hefte mangler ved en bok av denne art. Særlig har det vært et problem å få med all litteratur eldre enn 100 år. Når leserne finner feil eller mangler, ber jeg inntrengende om at melding gis til Mineralogisk-Geologisk Museum v/bestyreren, Sarsgate 1, 0562 Oslo 5.

Mange fag- og amatør-mineraloger har i rikelig monn bidratt med opplysninger. De burde alle nevnes med navn, men jeg vil innskrenke meg til å nevne tre: Gunnar Raade og Jens Hysingjord samt min gode, nå avdøde, venn Olaf Landsverk. Men den som har forkortet, ferdiggjøring av arbeidet med år er Fredrikke Dons. Hennes medarbeiderskap har vært uvurderlig, bl.a. er redigeringen av bibliografien helt og fullt hennes verk. Mineralene er, med få unntagelser, omtalt i samme rekkefølge som i 16. utgave av Klockmanns «Lehrbuch der Mineralogie» (1978). For å spare plass er det i minst mulig utstrekning tatt med

stoff som er tilgjengelig i standard lærebøker i mineralogi.

Følgende forkortelse er brukt: IMA for Interantional Mineralogical Association, MGM for Mineralogisk-Geologisk Museum, Universitetet i Oslo, NGF for Norsk Geologisk Forening, NGT for Norsk Geologisk Tidsskrift, NGU for Norges Geologiske Undersøkelse og NTH for Norges Tekniske Høgskole, Universitetet i Trondheim.

Til slutt en takk til Norges almenvitenskapelige forskningsråd, et senior forskningsstipend har tillatt meg helt ut å konsentrere meg om dette arbeidet siden sommeren 1981.

9. mars 1983, H. Neumann

Gull

Sommeren 1984 ble det funnet et titalls korn på rundt 1/2 mm størrelse av undertegnede ved Skaraveien i Lommedalen, Bærum. Gullet befant seg i en hematitt/magnetitt og kobberkismineralisert forkastningssprekk, direkte relatert til ringforkastningen til Bærumscaldronen. Gullet, sammen med hematitt og kvarts, er antagelig sen hydrotermal dannelse i den mineraliserte forkastningssprekken.

Svovel

Høsten 1987 fant undertegnede gedigent svovel i et lite skjerp ved Karlstjern,

ETTER NEUMANN

Svea, Grua. Svoelet opptrådte som mikroskopiske krystaller på hematittblader og gips i en åre med hematitt og pyritt. Både svoelet og gipsen er antagelig et sekundærprodukt, dannet fra nedbryting av sulfider i nærheten. Mineralet ble bestemt ved røntgen på Mineralogisk-Geologisk museum, Oslo.

Zoisitt

Høsten 1985 fant undertegnede sammen med Bjørn Hansen og Jan Erik Larsen i et druserom på Blakkåtind, Svartisen, Nordland, endel grupper med nær euhedrale, gulhvite zoisittkrystaller med en lengde opp til 8 cm. Forekomsten er for det meste av året dekket av is. Mineralet er bestemt ved røntgen på Mineralogisk-Geologisk museum, Oslo.

Illitt

I forbindelse med undersøkelser av kobbermineraliseringene ved Bærums Verk, Lommedalen, Bærum, fant undertegnede illitt-2M. Mineralet ble identifisert ved røntgen på Mineralogisk-Geologisk museum, Oslo. Mineralet opptrådte som millimeterstore rosetter, bestående av transparente til grålige blader, eller massivt. Illitt er i dette området assosiert med epidot og kloritt som en del av sidenstensomvandlingen rundt kobbermineraliseringene i RP11 i dette området.

Hans-Jørgen Berg

Et funn av sjeldne sulfatmineraler i Kvinnherad

Av Roald Ellingsen

Funnet ble gjort sommeren -83 i en nedlagt kisgruve i Kvinnherad kommune (Ytre Hardanger). Alle de senere omtalte sulfatene er funnet i en og samme gruvegang, noen meter inn fra åpningen, og altså inn under «gruvetaket». Bortsett fra gips, som ble funnet

langs vegger og tak, ble de øvrige mineralene funnet på «golvet» innenfor et meget lite område. Prøvene ble identifisert av Kjartan Brastad ved Mineralogisk-Geologisk museum i Oslo.

Funnet må vel karakteriseres som bemerkelsesverdig ut i fra to forhold:

– mineralet *siderotil* er første gang rapportert funnet i Norge fra denne forekomsten

– de øvrige mineralene i funnet er alle (med unntak av gips) uvanlige i Norge. Ellers har Brastad gitt uttrykk for at det sannsynligvis også finnes enda andre mineraler i de innsendte prøver.

Museumslektor Øystein Jansen skriver i et brev til Roald Ellingsen:

«Geologisk Museum takker for de innsendte prøver som inneholder følgende mineraler: *Gips, copiapitt, chalcantitt, halotrichitt, siderotil*.

Flere av prøvene inneholder mineraler som tidligere ikke er representert i museets samlinger. Det vil bli vist i museets utstilling over mineraler fra Vestlandet».

Så det er bare å ta en tur på museet for å ta mineralene nærmere i øyesyn.

Mineralliste

Navn: Copiapitt

Formel:

$(\text{Fe}^{2+} + \text{Mg})\text{F}_3\text{}_4(\text{SO}_4)_6(\text{OH})_2 \cdot 20\text{H}_2\text{O}$

Farge: Lysgul til sennepsgul

Habitus: Knoller, skorper, dels glinsende, dels kornet også jordaktig.

Størrelse: ca. 2×2 til 8×10 cm

Navn: Chalkanitt

Formel: $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$

Farge: Blå/grønn

Habitus: små rundaktige aggregater eller kornete utfellinger (mikrokrystallert?) (på copiapitt).